

Yıkılış Mantığına Karşı

Derleme
Ocak 2016

Gökhan Biçici ve Leyla Alp'e teşekkürler.

2012'de Emek Dünyası'nda yayınlanan yazılar
Işık Barış Fidaner

www.emekdunyasi.net/yazar/isik-baris-fidaner
yersizseyler.wordpress.com

Kapak görseli: Mahmut bey

Kitabın LaTeX kodları yine CC Attribution-
NonCommercial 3.0 Unported Lisansı altındadır.

İçindekiler

Yayınlarda "doluluk" meselesi	4
Evrensel ajitator Slavoj Žižek	6
İdeolojik söküğü dikme çabaları	10
İnternet bir teknoloji değildir	11
Nedir Mahmut bey?	14
Acı insanı böler	18
Anti-felsefe ve "liberal eğilimler"	20
Yıkılış mantığına karşı "kendine-göre zaman"	22

Yayınlarda "doluluk" meselesi

13 Ocak 2012

Bugün size danışmak istediğim şey, yayınlarda "doluluk" meselesi. Aslında İnternet'ten, yeni medyadan bahsetmek istiyoruz, ama dilerseniz önce eskisinden başlayalım.

Hani gazetelerin TV reklamlarında derlerdi ya "dolu dolu tam 32 sayfa" diye. Acaba vaat ettikleri neydi tam olarak, mesela neresinden anlaşılıyordu bir gazetenin dolu olduğu? Bir de görelim diye hızlı hızlı çevirirlerdi ya "kuşe kağıda, renkli, pırıl pırıl" sayfaları. Sonra ansiklopediler, "dolu dolu" bilgi bankaları, belgeseller... Hayatımızda eksik olan rengi mi verecekti, yoksa dünya karşısında bilgisiz, çaresiz kalışımızı mı örtecekti?

Dolu ile kastedilen herhalde sayfalarda boş bölge bulunmayışı değildi. Her gün aynı miktarda kağıdı dolduruyor olmaktan fazlası olmalıydı "güvenimizi" kazanacak olan bu nitelik. Kendileri nasıl ölçüyordu bilemiyoruz tabii, belki her sayfa başına "dikkat çekici resim" kotaları tutuluyordu, belki "güven" uyandıracak unsurlara, mesela rakamlara, figürlere, illüstrasyonlara ayrılacak olan yer garanti altına alınıyordu, yahut yazılarda kullanılan ifadelerin okurlarda mutabakat hissiyatı yaratmasına dikkat ediliyordu. Bütün bu ölçümlerin sonucunda, 32 sayfanın her birinin kuruluş güven ihtiyacımızı karşılayan bir "doluluk" içermesi sağlanıyordu.

Gazeteyi aldık, şöyle bir karıştırdık, güvendik ve satın aldık diyelim, yani dikkatimizi yatırdık. Peki okuyor muyduk hepsini? Muhtemelen belirli kısımlarını takip ediyorduk, ama geri kalanına "güvenmekle" yetiniyorduk. Bankaya büyük bir para yatırıp yalnızca küçük bir kısmını çekip kullanmamızda olduğu gibi. İşin garip yanı, gazeteler de bankaların yaptığını yaptılar: verdiğimiz dikkatin kullanmadığımız kısmını üçüncü şahıslara kiraladılar, reklamlar yoluyla.

Satın aldığımızda gazetenin tamamına yapıyorduk yatırımı, ama hepsini okumuyorduk. Ve reklamlar gazetenin bu okumadığımız, güvenmekle yetindiğimiz kısmına alınıyordu. Biz de doğrusu pek rahatsız olmadık bundan. Ne de olsa reklamlarda da mutabakat hissiyatı veren sloganlar ve yeterli

miktarda figür ve illüstrasyon bulunmaktaydı, üstelik çok da güzel tasarlanmışlardı. Ve "doluluğun" böyle bir şey olduğuna ikna olmuştuk çoktan. En kuşe ve en pırıl pırıl dergiler, bizim güvenimizi en kolay kazanıyorlardı ve elde ettikleri bu güven karşılığında en çok sayfalarını reklama ayırabiliyorlardı. Biz o 32 sayfayı satın almakla dikkatimizi yatırıyorduk ve dikkatimiz bizim adımıza üçüncü kişilere satılıyordu. Sonuç olarak, gazeteye verdiğimiz para küçülürken gazetenin kendisi kalınlaştı, çünkü gazetenin esas sermayesi bu fiyat değil, fiyatın simgelediği güvenimizi.

Peki bir internet gazetesi için "doluluk" ne anlama gelir? Dolu dolu bir ana sayfa, bol bol bağlantı mı demektir? Politika, ekonomi, kültür, spor, gençlik... Aklımıza gelebilecek tüm kategorilerin kapsanması mıdır? Yoksa yazıların uzunluğu, görsellerin ve alıntılarının bolca kullanımı mıdır?

Günlük gazeteler halen satılmakta ve okunmakta. Bu anlattığımız sermaye biçimi de işlerliğini sürdürüyor. Fakat bu kuralların bu biçimleriyle geçerli olmadığı İnternet'in alanı da giderek genişliyor. Aboneliği ucuzlatmamakta direnen Telekom, çocuklarını İnternet'ten "koruyabileceğini" düşünen kimi ebeveynler ve onların yardımına koşan BTK'nın tüm çabalarına rağmen İnternet kullanımı yaygınlaşıyor. Peki yeni şartlarda İnternet okurları olarak dikkatimizi neye ve hangi birimlerle yatırmakta, karşılığında ne beklemekteyiz?

Bu sayfada yerim kalmadığı (!) için konunun bu boyutunu artık sizlerin takdirine bırakıyorum.

Evrensel ajitatör Slavoj Žižek

2 Şubat 2012

"Söylediklerin doğru, ama tavrın yanlış..."

Bu sözler Yeditepe İstanbul'dan. On yıl öncesinden güzel bir diziydi. Siyasi geçmişindeki gölgelerden kurtulamayan Ali, günlük yaşama katılabilmek için bir süre sokakta kitap satıyor, sonra bir kitapçı açıyorlar. Bu sözü de bir gün sokakta karşısına çıkıp bağış isteyen çevreci gence söylüyor. Bugünkü muhalifliklerin ortak problemini ne güzel özetlemiş, hem de Lacancı bir ayrımla. Kırılğan Temas'ın sözlüğünde Tuncay Birkan "sözce/sözceleme" diye çevirmiş. Biz buna "söylenen" ve "söyleniş" diyelim. Yani Ali ve Jacques Lacan diyor ki, söylenen şeyin içeriğinden daha belirleyici olan, söyleyişteki tavidir. Bir sözün anlamını, mahiyetini esas belirleyen, nasıl ve ne şekilde söylendiğidir. Marshall McLuhan'ın deyişiyse "ortam mesajdır".

Slavoj Žižek'le ilgili bir yazıya niye böyle bir ayrımla başladık? Muhtemelen tanık olduğunuz üzere, Žižek bizim topraklarda "oldukça tartışmalı" bir kişilik. Bol bol sıfat takılıyor. Neredeyse lisedeki hocalarla uğraşır gibi şartlanmışız, isminin telaffuz edilmesi bile tebessümü ve dalga hazırlığını tetikler olmuş. Peki bu eğlencenin dayandığı gerekçeler nedir? Žižek'in ülkemize dair "kültürsüzlüğü", bilmeden her konuda konuşması, yanlış şeyler söylemesi..?

Bu tepkisel yaklaşımlarla tek tek başa çıkmak imkansız. Sadece "Konuşukça batan felsefeci Žižek" başlıklı numunelik nefret yazısını okumanızı ve söylenenlerden ziyade söyleyişteki tavrı incelemenizi öneriyorum.

Kültürlülük-kültürsüzlük çoktandır içimize dert olmuş bir mesele olduğundan, biraz değinmeden geçmeyelim: "Kültürü geliştirme" çağrısı yapmak nasıl bir tavidir? Kültür ve Turizm diye bir Bakanlık var mesela, "Türk kültürünü" geliştirmekle uğraşiyor. Siz hangi kültürü geliştirmek derdinde-siniz? "Hangi kültür" sorusu, yine kategorilerle (barış, emek, insanlık, halk,

işçiler, kadınlar, vs) yanıtlanamaz.. Çünkü bu kategoriler anlam kazanabilmek için bir referans noktasının varlığına ihtiyaç duyuyor, yani belirli bir devlet, parti, topluluk, entelektüel çevre, mahalle, arkadaş grubu, vesaireye dayanmak durumunda. O halde birini "kültürsüzsün, cahilsin, öğren de gel" diye suçlamak, içinde bulunduğu politik-kültürel-mahalli şemsiyelerin (esas gösterenlerin) altına sıkı sıkıya saklanmak anlamına geliyor. Hele ki bu şemsiyeler en fazla birkaç yüz kişilikse, delik deşikse ve yağmur geçirmekteyse bu tavrı anlamak daha da zorlaşıyor. Hedef alınan kişiden kaçınıldığını, hatta alttan alta bir çeşit "bölünme paranoyası" oluştuğunu düşündürüyor.. Peki. Dönelim.

Dün Slavoj Žižek Mimar Sinan Üniversitesi'nin salonunda Encore yayınevinin davetlisi olarak kendi deyişle "gerçek bir Marksist konuşma" yaptı. Bu vurgusunun nedeni, yolculuk masraflarını karşıladıkları için katıldığı "reklamcılar kupası" faaliyeti. Buna ilk tepkimiz: "Oldu mu hocam, kapitalizme karşıyım diyorsun, reklamcılarla çalışıyorsun". Fakat bunun "etik" değil "ahlakçı" bir tepki biçimi olduğunu bizzat Žižek'in gösterdiği ayrımlarda bulacağız. Birazdan.

Konuşma sırasında salon dolup taşıyordu, ekranlı koridor ve kafeterya da tamamen dolmuştu. Žižek konuşuyor, herkes dikkatle dinliyordu. Bu kadar insanı bir arada, ciddiyetle birini dinlerken ve düşünürken görmek... Yabana atılacak cinsten bir şey değildi. "Sosyalist gerçekçi" bir filmi andırıyordu. Bu büyük ilgiyi damgalayıp kenara atmamalı, şu soruyu sormalıyız: Bu insanları etkilemiş olan nedir?

Žižek'in nelerden bahsettiğini aktarabiliriz mesela: Kapitalizmin değişmek zorunda olduğu.. Arap Baharı, Occupy Wall Street, Londra isyanları gibi olayların umutsuz yanları (umutlar yine serbest kalsın diye)... Fakat bütün bunlar söylenenlere dair "anlatacaklarımızdır". Bu anlatımlar sonucunda varabileceğimiz en bütünsel sonuç Žižek'in "söylediklerinin doğru olup olmadığıdır". Eğer Žižek'in "tavrının" doğru olup olmadığını "görmek" istiyorsak bir kitabını okumak veya açıp bir konuşmasını dinlemek durumundayız. "Söylenen/söyleniş" ayrımını destekleyecek şekilde "anlatmak/göstermek" ayrımını önemle vurguluyorum.

Yukarıdaki mecaza dönersek: "Anlatmak", ancak mevcut bir şemsiye altında veya o şemsiyeye davet ederek yapılabilen bir "birlik-bütünlük" çağırısı

sıdır. "Göstermek" ise tam tersine, bu yeni şeyi adlandırabilmek için insanı yeni kelimeler, belki yeni bir dil bulmaya iten, yani sığındığı mevcut şemsiyelerin sınırlarını aşmaya zorlayan "bölücü" bir eylemdir.

Gösterme/anlatma arasındaki ayrımı ajitasyon/propaganda ayrımında da bulabiliriz. Ajitasyon, varolan kabullerin yıkılması için somut olayların çok yönlü teşhiriyle yapılır. Propaganda ise, kurulmuş bir düşünce sistemine katılım çağrısı, yani şemsiyeye davettir. Aynı ayrımı Lenin de vurgulamış:

"İşçilere politik baskı altında olduklarını *anlatmak* yetmez... Ajitasyon, *bu* baskının her bir somut örneği üzerinden yürütülmelidir.. Bu baskı toplumun en çeşitli sınıflarını etkilediği, en çeşitli yaşam ve etkinlik alanlarında – meslek, şehir, kişisel, aile, dini, bilimsel, vs., vs. – kendini dışa vurduğu ölçüde, otokrasiyi *bütün yönleriyle teşhir etme işini üstlenmezsek* işçilerin politik bilincini geliştirme *görevimizin gereğini yapmıyor olacağımız* açık değil midir? Somut baskı olayları üzerinden ajitasyon yapabilmek için bu olaylar teşhir edilmelidir." Vladimir İlyiç Lenin, Ne Yapmalı? "Politik Ajitasyon ve Ekonomistlerce Kısıtlanması"

Slavoj Žižek'ten hiçbir şey öğrenmeyeceksek bile "ajitasyon yapmayı", yani "anlatmaktansa göstermeyi" öğrenebiliriz. Konuşmasında birçok meseleye değiniyor, bir sürü ve çok çeşitli örnekler veriyordu, ama dokunduğu her konuda ihmal edilen şeylere dikkat çekti. Yani bizim "bilgili-kültürlü filozoflardan" beklediğimiz üzere evde pişirdiği teorileri getirip kürsüden "aktarım" yapmaktansa, ortak-evrensel bir zeminde kalarak görülmeyen şeyleri görünür, konuşulamayan şeyleri konuşulur yapmaya çalışıyor. Mesela insan haklarından bahsedildiğinde Kongo örneğini veriyor, çünkü "bilgisayar üretmek için yerel savaş ağalarından madeni kaynakları satın almayı biliyorsunuz ama insan haklarınızın burada uygulanması imkansız".

Lenin, "otokrasinin bu baskısının" somut olaylarla teşhir edilmesini üstlenim demiş. Günümüzde teşhir edilmesi gereken şeyse "bu baskının" (yani eski mekanizmaların) yanısıra, bilincimizi, bilinçdışımızı ve davranışlarımızı belirleyen çok çeşitli yeni psikolojik mekanizmalarla gelişmiş ve derinleşmiş bir ideolojik hegemonya.

Žižek'in çok sefer vurguladığı gibi, sadece açıkça biat edenler değil, ikti-

darla dalga geçenler de ideolojik hegemonya altına girmişlerdir. Hatta onların durumu daha vahimdir: Açıkça biat eden birinin biat edişii hala kendi seçimidir. Dalga geçen biri ise karşısında bulunan iktidarı gizli bir varsayım ile kabullenmiştir. İktidar, biat edenin hala bilincindeyken, dalga geçenin bilinçdışındadır artık.

İdeolojik hegemonya, işte bu bilinçdışına itmenin gerçekleştiğini, yaptığımız şeyleri bilincimizle üstlenmeden, bir gereklilik, bir varsayım, boş ve anlamsız bir tür "normal hal" olarak kabullendiğimiz bu durumu ifade eder. Çoğu zaman yapamadığımız işlerden dolayı hayıflanırız, "sorumluluklarımızı" savsakladık diye suçluluk duyarız. Oysa esas hastalığımız, her gün ve sürekli yeniden yapmakta olduğumuz şeylerin sorumluluğunu üstlenmiyor oluşumuzdur. Normallığe sığınmak böyle bir şeydir. "Sorumluluğu üstlenmek" ile kastettiğimiz şey, kınanacak davranışlarda bulunmamak, kötü olduğu bilinen kişilerle yanyana gelmemek, "temiz" ve "prestijli" olmak değil. Sorumluluğu üstlenmek, "ahlak"ın ötesinde, "etik" bir tutumla mümkün. Nasıl?

Žižek, "ahlak" ve "etik" arasındaki temel ayrıma dikkat çeker. Ahlak, iyi ve kötü davranışlar arasında, belirli bir sosyal çevre veya topluluğa ait normallik ve kabul edilebilirlik ölçülerine göre ayırım yapar. Etik ise Kant'ın deyişiiyle "yalnızca evrensel bir yasa olması gerektiğine de inanabildiğin ilkelere göre" hareket etmektir, yani ahlakta "normallığe" (belirli bir şemsiyeye/esas gösterene veya onu gizleyen büyük Öteki'ne) yapılan tikel referans etikte yoktur. Etik, "evrensel"dir, iyi ve kötünün ötesindedir.

Žižek aynı karşıtlığı evrensel, küresel ortak mesele olarak "komünizm" ve tikel bir topluluk/parti/ülke ile sınırlanan "sosyalizm" arasında da kuruyor. Kapitalizmin pratikte "zenginler için sosyalizm" olarak işlediğini söylüyor ve kriz sonrasında bankalara yapılan hibelerde demokratik aygıtın askıya alınışını buna örnek gösteriyor. Bu yüzden Žižek kendini sosyalist değil, komünist olarak ifade ediyor.

Daha bir sürü şey anlatabiliriz, ama amacımız anlatmak değil göstermek olduğuna göre, Slavoj Žižek'i tanımak için kitaplarını alıp okumanızı, konuşmalarını açıp izlemenizi salık vererek bitirelim. Žižek'in "reklamcılar kupası"ndaki konuşmasını dinleyenler olsa belki şöyle derlerdi: Anlatılmaz, yaşanır.

İdeolojik söküğü dikme çabaları

11 Şubat 2012

Bildiğiniz üzere metrolardaki reklam panolarında çeşitli araba-cep telefonu-kitap reklamları olurdu. Bu reklamların varlığı, normal ticari-kapitalist yaşamımızın devam ettiğinin "renkli" bir göstergesiydi. Fakat bugün, adeta bir olağanüstü hal veya milli yas ilanı gibi, bütün bu panolarda Yeni Şafak gazetesinin kapkara bir reklamı yer alıyordu.

Simsiyah arkaplan üzerinde beyaz harflerle tırnak içinde "Biz beynimizin sağını da kullanıyoruz, solunu da." yazıyor.

Altta da gazetenin fotoğrafı var. Bu kadar. Fakat bu reklam, adeta sökülmiş bir ideolojiyi dikmeye çalışır gibi, algılayan kişinin sol ve sağ beyni arasında mekik dokuyor:

Önce sol beyin sloganı algılıyor: "Bu gazete meseleleri çok yönlü ele alıyor."

Sonra sağ beyin renksiz ve karanlık temayı algılıyor: "Durum kötüye gidiyor, umut kalmadı."

Sol beyin sloganın tırnak içinde olduğunu, ironi yapıldığını fark ediyor: "Bu umutsuzluk bazı beyinsiz, beyni yıkanmışlardan kaynaklanıyor."

Sağ beyin bu yeni nesneye yöneliyor: "O halde onlara günlerini gösterelim."

Sol beyin yeni amaca hazırlık yapıyor: "Her şeyi kaybediyoruz, ama en azından bu milli gururumuzu koruyabiliriz. Bu aynı gururla kaybettiklerimizden üzülmüş kaybettirenlere öfkelenebilmek için bu gazeteye muhtacız."

Sonuç: Artık öfkemize muhtaçlar.

İnternet bir teknoloji değildir

19 Şubat 2012

İnternet, sınırlandırılmış bir alan. Çeşitli sebeplerle ona erişemeyen, onu kullanmayı öğrenemeyen, dil engeli yüzünden içeriklerinden yeterince yararlanamayan bir sürü insan var. Ayrıca İnternet'te paylaşabildiğimiz şeyler, sosyal yaşamda ihtiyaç duyduğumuz ve yarattığımız değerlerin sadece sınırlı bir kısmı. Yine de, bütün bunları aklımızda tutarak soralım: İnternet ortamında egemen olan ilişki biçimi nedir? Tek cümleyle: Herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre.

İnternet'i sınırları ve giriş çıkış kuralları belirlenmiş bir ülke gibi düşünebiliriz. Bu ülkede uzun yıllardır paylaşımçılar iktidarda. Bugün 39 kapitalist devlet ACTA adıyla gizli bir anlaşma yapıyorsa, İnternet'teki paylaşımçı iktidarı yıkmak ve yerine alışık oldukları gibi mülkiyetçi-kapitalist bir iktidar kurmak içindir.

Peki neden bu devlet ve şirketler, İnternet servis sağlayıcılar yoluyla aynı Mısır'da Hüsnü Mübarek'in yaptığı gibi bir darbe yapmıyorlar? Devletlerin muazzam gücüne rağmen İnternet ve paylaşımçılık nasıl böyle ayakta durabiliyor?

Venezüela'yı düşünelim. Bu ülkeyi güçlü kapitalist ülkeler karşısında ayakta tutan ve görece bağımsızlığını korumasını sağlayan temel unsur, büyük petrol rezervleridir. Aynı bunun gibi, İnternet ülkesi de kapitalist devletler ve onların şirketleri karşısında kullanabildiği muazzam reklam rezervlerine sahip. İnternet'i hem kapitalizmin ürettiği hem de kapitalizme rağmen varolan bir tür kendiliğinden reel-komünizm olarak görebiliriz.

(Reel-sosyalizm demiyorum, çünkü "herkese emeğine göre" kuralını uygulayan siteler varsa da bu ilişki biçimi İnternet'te egemen değil. Buna eklemek istediğim, İnternet'teki "üretim ilişkilerine" özgü olan bir özellik, "arkadaşlarla" veya "takipçilerle" paylaşım yapılan küresel bir ağ biçiminde yaygınlaşmış olması. Sosyal ve ekonomik işlevi birleştiren bu ağ yapısı, sosyal ilişkileri ekonomik ilişkilere bağımlılaştıran "şirket" tarzı biçimlere ihtiyaç bırakmıyor.)

Bu ülkeye baktığımızda ilk ayırt etmemiz gereken şey, bu ortamın nesnel yanı ve öznel yanısıdır. Bu ayrımı en açık olarak toplumsal olayların İnternet ortamına olan yansımalarında görebiliriz. Sosyal medyaya ilk baktığımızda dikkatimizi çeken, paylaşılan şeylerin içeriği, çağrışımları, aktardığı duygu ve düşünceler, yani tek kelimeyle bu alanın öznel yanısıdır. Fakat bu yan oldukça değişkendir. Örneğin Van'da deprem olduğunda veya Roboski'de gençler bombalandığında bu öznel yan tamamen değişime uğramıştır, fakat sosyal medyadaki ilişkilerimizin mantığını belirleyen paylaşımcı pratik, yani nesnel altyapı değişmeden sürmüştür ve bu paylaşımcı altyapı üzerinde ortaya çıkan kullanım biçimleri bu toplumsal olayların gidişatına önemli etkilerde bulunmuştur.

İnternet'te savunmamız gereken paylaşımcılığı, şirketlerin teşvik ettiği "teşhircilikle" karıştırmamalıyız. Kastedilen her zaman için gönüllü paylaşımdır, yani: Ben elimden gelen paylaşımı yaparım ve kimse beni daha fazlasına zorlayamaz, benimsemediğim "amaçlar" uğruna veya manipülasyon-algı yönetimi ile beni buna zorlamak veya yönlendirmek, mülkiyetçiliğin bir diğer biçimi, tersten görünüşüdür. Sosyal medyadan reklam geliri sağlayan şirketler insanları olabildiğince fazla ve ilginç verilerini paylaşmaları için uğraşırken, böyle bir mülkiyetçi mantığı yaygınlaştırırlar (Wikileaks'in yaptığı gibi, herkesi ilgilendirdiği halde gizli tutulan bilgilerin politik teşhiri tabi ki bu kapsama girmiyor). Paylaşılan şeylere veya arkadaş-takipçi sayılarına, istatistiklere göre kendini ve başkalarını değerlendirme tutumu, böyle bir rekabet içine girmek, mülkiyet ideolojisinin İnternet ülkesindeki en belirgin öznel karşılığıdır.

İnternet ülkesinde kullanıcılar, nesnel anlamda "üretici güç", yani bir nevi proletarya konumundadır. Öznel açıdan ise, takip edilen haber kaynaklarına, oluşan gündemlerin etkisine, kültürel arkaplanlara ve İnternet-dışı ilişkilere göre değişimler gösteren, mülkiyetçi ve paylaşımcı fikirlerin iç içe bulunduğu bir ideolojik alanda bulunurlar. ACTA anlaşması gibi dünya kapitalizminin doğrudan doğruya İnternet ülkesinin nesnel "üretim ilişkilerini" hedef alan girişimleri, bu ideolojik alandaki paylaşımcı güçler ve mülkiyetçi güçler arasındaki kamplaşmayı belirginleştirmektedir.

İnternet üzerindeki bu politik kamplaşmada İnternet-dışı ilişkiler, özellikle de dijital okuryazarlık ve teknik yeteneklerin geliştirilmesi hayati bir önem taşıyor. Bugün facebook ve twitter'ın kar amaçlı birer özel şirket oldukları halde paylaşımcı kullanım için alan açıyor olmalarının sebepleri sayılabilir. Bunlardan biri İnternet ülkemizin reklam rezervleri ise, bir diğeri devletlere istihbarati faydası ise, üçüncü bir sebep de onlar bize sağlamadıkları tak-

dirde, bu ihtiyacı karşılamak için kendi facebook veya twitter'ımızı, kendi sosyal medyalarımızı kurup kullanabilme yeteneğimizdir. Fakat bu yeteneklerimiz, İnternet-dışı yaşantımıza ve ilişkilerimize bağlıdır.

Sosyal medya alanı olarak bu şirketlerin bize sağladığı sistemleri kullanıyor olmamız, buralarda paylaşımcılığı savunuyor olmamız kısa vadede faydalı olabilir, ama uzun vadede bizi İnternet-dışı mülkiyetçi egemenliğe bağımlı kılan bir durumdur. Bugün İnternet kullanıcıları olarak İnternet-dışı dünyaya karşı öznel anlamda bağımsızlığımızı sağlamış olabiliriz, ama nesnel anlamda bağımsızlaşmamız, kodlama, sistem geliştirme, arayüz tasarlama, güvenli iletişim ve benzeri konulardaki teknik yeteneklerimizi (tek kelimeyle "hacker"lığımızı) geliştirmemize bağlıdır. Hatta daha uzun vadede elektronik tasarım, elektronik cihazların üretimi, montajı ve gerekli madenlerin sağlanmasına kadar bütün gerekli ekonomik alanlara doğru genişleyerek sürecekte olan bir mücadeledir. İnternet'teki paylaşımcı ilişkilerimizi sürdürmemiz, bu ilişkileri sağlayan koşullar üzerinde zamanla sağlayacağımız denetimimizle mümkündür. Devlet ve şirketlerin Wikileaks gibi girişimlerden korkarak İnternet'e fiziksel müdahalelere başlaması üzerine tepki olarak gelişen Anonymous oluşumu, bu görevimizin "İnternet için İnternet-dışı" niteliğini vurgulayan bir işaret fişeği olarak görülebilir.

Kısacası, İnternet bir teknoloji olarak görülemez. İnternet-dışı amaçlar için kullanılacak bir araç olarak da görülemez. Tam tersine... İnternet, bütün sınırlılıklarına rağmen, paylaşımcı üretim ilişkilerinin egemen olduğu bir sosyal-ekonomik ortam, küresel bir ülke, dünya gençliğinin yeni anavatanıdır. Unutmayalım ki, onlarca kapitalist devlet ve büyük şirket, ACTA benzeri uluslararası komplolarla İnternet'i mülkiyetçi mantığa göre "yeniden yapılanırma" planlarını boşuna yapmıyor.

Nedir Mahmut bey?

22 Şubat 2012

Tunç Başaran'ın 1987 tarihli Biri ve Diğerleri filminde geçen bir öykücüğü anlatalım önce: Dışarıda sağanak yağmur var. Paltosunu tutarak barın kapısını aralayan adam, vestiyer görevlisine "Mahmut bey geldi mi?" diye soruyor rica eder gibi. Görevli Mahmut beyi bilmiyor, diğer çalışanlar da bilmiyor. Adam bunun üzerine "gelmedi heralde" diye kapıyı kapatıp dışarıda beklemeye devam ediyor. Bir süre sonra tekrar soruyor. Adam birkaç sefer daha aynı nezaketle sorup olumsuz yanıt alınca, görevli merak ediyor:

— Kim bu Mahmut bey?

— Her zaman buraya geldiğini söylerler, bir şey konuşacaktım kendisiyle.

Beklediği adam yüzünden yağmurda sıırıslıklam olduğu halde hiç şikayet etmeyen bu adama ısınıyor görevli, içeri alıyor:

— Şöyle köşeye geç bekle bakalım, Mahmut bey mi Memduh bey mi, gelir heralde.

— Sağol.

Adam, görevlinin yanına oturuyor. Rakı içip muhabbet ediyorlar. Epey konuştuktan sonra görevli kendini tutamıyor:

— Ne olur söyle, kim bu Mahmut bey?

— Hangi Mahmut bey?... Mahmut bey, soğuk. Mahmut bey, ıslaklık. Mahmut bey, yağmur. Mahmut bey, yalnızlık. Mahmut bey içkisizlik, dostsuzluk, parasızlık.. Mahmut bey benim. Benim ismim Mahmut.

— ... Gel be Mahmut, şerefe içelim.

İşte öykü böyle. "Godot'yu beklerken" öyküsünü andırıyor biraz, ama hiç gelmeyen Godot'nun aksine Mahmut bey geliyor. Yine de cevapsız sorular var: Önce Mahmut bey henüz gelmemiştir. Sonrasya "Mahmut bey" geride kalmış olanın adıydı. Peki Mahmut bey ne zaman, nasıl geldi?

Başka türlü sorarsak: Bu öyküdeki "Mahmut bey" neyin adıdır? Kapıdaki adam soğukta donarken "Mahmut bey", beklediği sıcaklığa verdiği isimdi. İstediyine kavuştuğunda ise "Mahmut bey" arkasında bıraktığı soğuk yalnızlığa verdiği isim oldu. Kısacası "Mahmut bey", en saf anlamıyla, ilk durum ve ikinci durum arasındaki bir sıçramanın, küçük bir "devrim" in adı. Önce beklenen bir şey olarak, daha sonra geride kalmış bir şey olarak. Ama hiçbir zaman o odanın içinde elle tutulur bir varlığı olmadan.

Bu öyküdeki Mahmut bey, değişim sırasında görünüp kaybolan bir şey, Lacancı terimle bir tür "kaybolan aracı". Filmin genelinde bu tema işleniyor: Nesnel dünyadaki değişim umudumuz her zaman için böyle bir görünmez öznel unsura dayanır.

Barda oturan esas oğlan, herhangi bir sebeple duygulandığı zaman gerçekdışı bir tür paralel evrene ışınlanıyor. Hayalindeki kadına bir şeyler söyledikten sonra sonra bardaki gerçekliğe geri dönüyor. Adeta genç adamın "nesnel" dünyadaki umudu, bu paralel "öznel" dünyaya yaptığı ziyaretlere bağlı. Kendi "özeline çekilmesine" izin verilmezse bu dünyada donup kalacak, taşlaşacak, veya bir tür döngüye kapılıp kendi varlığını yitirecekmiş gibi bir korkusu var.

Filmin küçük dünyasında genç adamın korkusunu besleyecek şekilde neredeyse her şeye gölge düşmüş. Barda oturanların keyfine kederli barmenin gölgesi düşüyor, yeni sevgililerin hevesine yanda kavga eden karı-kocanın gölgesi düşüyor, eski tiyatro oyuncusunun üzerine alaycı arkadaşlarının gölgesi düşüyor. Yani bütün bir dünya, üst üste düşmüş gölgelerle sabitlenmiş tek bir büyük gölge gibi. İşte bu yüzden genç adama ümit veren, onu canlı kılan tek şey, yani onun "Mahmut bey" i olan o kadın hayali paralel bir evrene kaçmak durumunda kalıyor.

Biri ve Diğerleri oldukça Lacancı bir film. İsrarla vurgulanan mesaj: Arzuna

asla ihanet etme. Burada arzu ile kastedilen şey, "sabitlenmiş gölge" olarak tarif ettiğimiz Simgesel düzenin, yani Gerçekliğin ötesindeki "düzen dışı" Gerçek'e inanmak demek. En soyut anlamda, kendi dünyanı mevcut düzenle kısıtlamamak, düzenin gölgesinde görünmez olduğu halde etkili olan bir Gerçek'e inanmak demek. Bunun sonucu ise üstüne gölge düşen bütün "düzen içi" nesnelere reddetmek, sadece ve sadece arzunun harekete geçirici nesnesi *objet petit a*'ya tutunmak.

Objet petit a, diğer bir deyişle "küçük öteki", salt bir görünüşten ibaret. Yani birbirini gölgeleyerek Simgesel düzeni meydana getiren "dünyevi" nesnelere aksine, gölgelerin arasında tesadüfen beliren ve arzuyu/inancı/umudu harekete geçiren şekillerde yer alıyor. Filmdeki genç adam, yanına gelen kadının gözlerine ve dudagina baktığında bu "kısmi nesneyi" görüyor. Fakat kadınla birlikte olursa buna gölge düşeceğini biliyor. Yani arzusuna sadakatının tek yolu, kadınla birlikte olmamak.

İşte böyle kendi halinde, arzusuna sadakatından dolayı yalnız kalmış bir adam anlatılıyor. Peki bu bir çıkmaz mıdır? Bu yalnızlıktan çıkıp başka insanlarla yanyana gelmenin tek yolu "arzuna ihanet etmek", yani Gerçekliği mevcut haliyle kabullenmek, gölgelerden bir gölge seçip sığınmak mıdır? Yoksa "Mahmut beyi" beraberce beklememiz mümkün mü?

Başka türlü sorarsak: Bu adam karşısında nasıl bir tavır alınabilir? "Biz çok büyük böylelerini" diyenleri duyar gibi oluyorum... Peki ne yapmalı? Zor bir soru bu.

En çok karşılaşılan tavır şöyle: "Ben Mahmut bey, işte geldim!" veya "Beni Mahmut bey gönderdi. Artık beklemene gerek kalmadı. Hadi görev başına!" veya "Mahmut beye layık olmalısın. Kendine çeki düzen ver!" ... Peki ya bunu söyleyenler kendileri de inanmıyorsa söylediklerine? O zaman söylenenler "biz buna inanmış gibi yapıyoruz, gel sen de bu şemsiyeye sığın" anlamına gelmez mi? Bu sahte sığınmanın doğrudan sonucu ise (genç adamın çok iyi bildiği gibi) kıskançlık olmaz mı?

İşte kadın adama aynen böyle sahte bir inançla "artık ben varım, beklemene gerek kalmadı" diyor... Ve hemen ardından adamı kıskanmaya başlıyor, farklı

şeyler düşünmesinden, "kafasının karışmasından" korkmaya başlıyor. İşte sonuç: "Mahmut beyin sonunda geldiği" ilan edilir ve artık farklı hayaller, farklı düşünceler görülmez.

Fakat genç adamımız inatçı, ilan edilen "Mahmut bey" in sahici olmadığını görüyor ve bunu kabul etmek adına kendi umudundan vazgeçmiyor. Ne yapacağız? Sessizce uzaklaşacak mıyız? Onu "kendi burjuva hayalleriyle" başbaşa bırakıp kendi "işimize" mi bakacağız? Peki "çağrı yapmakla", "görev hatırlatmakla", dahası "suçlamakla" üstüne düşeni yaptığına inanan, umutların karşısına önkoşullarla çıkan bir "iş", bu düzendeki gölgelerden bir gölge değil de nedir? İlginçtir, filmde bütün bu tavırlardan örnekler var...

Yine baştaki meseleye döndük: Mahmut beyi bekliyoruz. Ve gördüklerimizin hiçbiri Mahmut bey değil. Ama bir gün geleceğine, daha doğrusu "gelmiş olacağına" da inanıyoruz. Ayrıca umutlarımızı birleştirmek istiyoruz. Nasıl yaklaşmalıyız meseleye? Ortak bir Mahmut bey var mı, nerede?.. Film bu soruyu yanıtlıyor. Anlatarak değil ama, göstererek, kadının adama son bir bakışıyla.

Bertolt Brecht'in de bir yanıtı var bu soruya:

Nedir Mahmut bey?

Bir telefon mu, arka odalarda çalan?

Kimdir Mahmut bey?

Düşüncesi gizli, kararları bilinmez biri mi?

Mahmut bey biziz.

Sen, ben, hepimiz.

Mahmut bey senin içinde kardeş,

Mahmut bey kafadaki düşünce.

Sen nerde olursan orası onun evi.

Nerde sana saldıırırlarsa odur karşı koyan orda.

Odur gösteren bize gideceğimiz yolu.

İzleriz onu biz de senin gibi.

Yerlerimizin ayrılığı, umutlarımızı ayrı tutmamızı gerektirmez. Çünkü umut, en başta, beraber baktığımız bir göktür.

Acı insanı böler

27 Mart 2012

Acı insanı böler. Konuşan ve susan olmak üzere iki parçaya ayırır. Bir yanımız yaşananların üzerinden atlar, "acımadı ki" der gibi, şen şakrak yaşantısını sürdürüyor gibidir. Öbür yanımız ise bu acıyı bilmekte, hatırlamakta ve susmakta, belki de bir yanıt bulmaya çalışmaktadır.

Bu acı, yanıt verilemezse bir tortu gibi içimize çöker. Yanıt verilirse, bir şeylerin "bedeli" olarak hatırlanır. Ama yine bir parçası susmaya ve beklemeye devam eder, çünkü verdiğimiz her yanıt eksiktir. Belki ilk verildiğinde geçerli bir yanıttır, ama aynı yanıt ikinci kez aynı şekilde tekrar edilirse artık sadece bir anma, hatırlama, ruhsuz bir konuşmadır.

Acı, insanı böldüğü gibi toplumlari da böler. Acıyı yaşayıp susanlar ve acının üstünden atlayıp konuşmalarını sürdürenler olarak iki parçaya ayırır. İnsanın nasıl diğer insanlarca tanınan, konuşan bir yanı, bir de çoğu kişinin bilmediğı, genelde susan bir yanı varsa, bir toplumun da sürekli göz önünde olup konuşan insanlardan oluşan bir yanı, bir de ancak yakından bakılırsa görülebilecek, susup acıyı taşıyan insanlardan oluşan bir yanı, yani ruhu vardır. İşte acı, bu ruhu hedefine koyar, onun sözle bağıni koparmaya yönelir. Amacı, ruhun bir noktaya saplanıp kalması, sözleri duymaz olması ("sözün bittiğı yer"), sözlerin ise bir alışkanlık gibi akışlarını sürdürmesi ve ruhtan uzaklaşarak yollarını yitirmeleri, anlamsızlaşmalarıdır.

Acı vermek, küfretmek, kovalamaktır. Ruhun bir parçasını konuşmanın, varolmanın dışına atar. "Sen yoksun, yok olacaksın" der. Eğer konuşan parça acının kaynağı olan durumdan vazgeçemiyorsa, ona bağımlıysa, yokluğu kabul etmek zorunda kalır ve susan parça dibe çöker. Yok eğer söz bu durumu reddetmeyi göze alabiliyorsa, kovulan ruh parçası bir anlama dönüşür ve konuşmaya dahil olur. Kovulma eylemini gösteren işaretin içinden cennet ve cehennem çıkar, umutlar çıkar. Bu işaret bir sözcük olabilir, birkaç harf veya bir isim olabilir. Yahut mesela bir parça iplik, bir kumaş, birkaç renk olabilir. Bütün bunlar acı karşısında, acıyı yaratan durum karşısında verilmiş birer yanıt dönüşerek umudu işaret edebilir, insanın ruhunun susup tortulaşmasının, konuşmanın anlamsızlaşmasının önüne geçebilir.

Fakat dediğimiz gibi, bir yanıt, bir kere verilir. İkinci sefer, üçüncü sefer hep yeni yanıtlar bulmak gerekir. Acı eğer sürüyorsa, durum devam ediyorsa, ilk yanıtın üstüne eklemeler yapmak, büyütme gerekir. Bir kıvılcımla, tek bir "hayır"la başlayan yanıt her acının ardından büyümeli, çoğalmalı, aynı zamanda yenilenmeli, fazlalıklarından kurtulmalı ve eksikliklerini tamamlamalıdır. Acı sürüyorsa ve ruh susuyorsa, söz tamamlanamamış, eksik kalmış demektir.

Anti-felsefe ve "liberal eğilimler"

29 Mart 2012

"Felsefe eleştirmenliği" diyebileceğimiz bir yazın türü var. Bu eserler kendilerini felsefe yazının bir parçası gibi sunuyorlar, fakat daha çok entelektüel incelikle yazılmış bir iddianameyi andırırlar. Bu eserler, bir felsefe adına bir başka felsefeyi-filozofu konumlandırmak şeklinde, diyelim ki ne kadar burjuva olduğunu, hangi kriterleri sağlayıp hangilerini sağlamadığını sayıp dökmek ve alıntılarla bunu ispatlamak biçiminde ilerliyor. Tabii böyle bir eleştiri-iddianame yazını ile oluşturulmuş bir "felsefenin" "kavramları" da geçmiş filozofların isimleri ve eserlerinin derlenip toparlandığı çuvallara benziyor. Böyle bir "eleştirmenlik" tavrı, sadece hedeflediği felsefeyi değil, genel olarak felsefenin kendisini karşısına almış oluyor. O kendisini "ideolojik olarak angaje" bir felsefe olarak görse de biz ona "anti-felsefe" diyelim.

Anti-felsefe, felsefeyle yanyana gelmez, gelemmez. Felsefenin kendisi deneme yazısı gibidir. Marx'ın Grundrisse'de izlediği gibi dolambaçlı yollardan geçer, biçimsel olarak yalnızca (felsefenin ortak alanı olan) dil ile kısıtlanmıştır, Hegel'in dediği gibi söylemekle yetinmez, ne kastettiğini de sorgular. Felsefe, yazma ve düşünme eylemlerini birleştirir. Bu yüzden yazıdaki biçimsel sınırlar düşünmenin sınırlarına tekabül eder: Kavramların derinliği sözcüklerin izlediği yollarla sınırlanmıştır. Tırnak içine alınmış kısımlar düşüncenin kendisindeki bir kopukluğa-ayrıklığa işaret eder. Üslup olarak genel bir mesafelilik veya yakınlık sergileniyorsa, yazarın düşüncesinin kendine mesafeli veya yakın oluşunu yansıtır. Anti-felsefe yazınının en temel özelliği de mesafeli-resmi çerçevesidir. Bu çerçeve felsefenin "kendini bilme" yönelişine taban tabana zıttır. Resmi alanlar nasıl özel alanı dışlayarak kendilerini korurlarsa, anti-felsefe de felsefeden kaçır, onunla yan yana duramaz.

Anti-felsefenin gözünde diğer "felsefeler" birer nesnedir. Bir dünyada yer alırlar, taşıdıkları özellikler vardır, diğer nesnelere ilişkileri vardır vb. Oysa felsefe esasında ortak bir alandır. Birbirleri ile ilişkilendirilen akademik alanda olduğu gibi kaynakça-dipnot gibi formalitelere ihtiyaç duymayan, yazarını yansıtan değil, yazarının yalnızca ismini taşıyan ve kendi kendine varolan metinlerin dağınık bir toplamıdır. Fakat felsefe eleştirmeni veya anti-felsefeci,

"felsefeler" in ayırık olarak yan yana sıralandığı ilginç bir dünyada yaşar. "Felsefeler" onun için çeşitli raflara dizilmiş kitaplar gibidir. Eleştiri faaliyeti ise esasen bu "felsefe"leri bir raftan alıp diğer bir rafa koymak şeklinde özetlenebilir. Aynı "müzik eleştirisi" veya "film eleştirisine" benzer. Kültür endüstrisini andıran bir tür "felsefe endüstrisi" oluşturduğunu düşünebiliriz. Hatta bu durumu felsefi yazının ilgi çekmesi ve yayınevlerinin kalkınması açısından olumlu bile bulabiliriz. Ne de olsa felsefi alanı keşfetmiş bir okurun "felsefeler eleştirisine" dönüş yapması biraz zor olacaktır.

Peki anti-felsefenin dayandığı bir felsefe var mıdır, varsa nedir? Resmi alan, kendisinden uzaklaştırdığı özel alanlar olmadan varolamaz. Bunun gibi, anti-felsefenin de altında yatan, gizli kalmış bir felsefi yaklaşımının varolması beklenebilir. Bu gizli yaklaşımın özel alanda temellenmesi ve bu aynı özel alanın aynı zamanda diğer resmi alanlara dayanak teşkil etmesi de beklenen bir durumdur. Evet, tahmin ettiğiniz gibi "liberal eğilimler" den bahsediyoruz! Anti-felsefenin gizli yüzü, "küçük-burjuva liberal eğilim" olarak adlandırılan yaklaşımdır.

Liberal eğilim nedir, önce onu tarif edelim: Basitçe, kendini çeşitli seçenekler-vaatler karşısında görmek, bunlar arasında özgürce seçim yapacağını zannetmektir. Görünüşteki bu seçme özgürlüğü, esasında homojen gözükten paketlerden ibarettir. Seçim yapıldıktan itibaren bu özgürlük bir çeşit zorunluluğa dönüşecektir. Diyelim ki bir meslek, bir toplumsal rol olacak, beklentilerin ağına takılacak ve ortadan kaybolacaktır. "Liberal eğilim" eleştirmeni yahut anti-felsefeciye göre, "bu liberal seçeneklerin vaadettiği özgürlük sahtedir çünkü bu seçeneklerin felsefeleri yanlış rafta yer almaktadırlar". Oysa ki "felsefeler"i kitaplığının raflarına dizerek liberal bir özgürlük nesnesine çeviren, homojen paketlerle kaplayan, anti-felsefecinin kendisi değil midir! Yani demek ki anti-felsefeci "konumlandırma" tavrı, felsefe alanının dışında kalarak, kitapları raftan alıp içine girmeyerek, onları birer nesne olarak görüp özellikler atfederek zaten "liberal eğilim" in özgür seçme çerçevesini durmadan yeniden ve yeniden üretmektedir...

Demek ki "liberal eğilim" den kurtulmanın tek yolu, anti-felsefeyi terk etmektir. Yani kitapları seyre dalmayı, "acaba bu kitabı hangi rafa koymak gerekir" diye düşünmeyi bırakmak, açık herhangi birinden okumaya başlamaktır...

Yıkılış mantığına karşı "kendine-göre zaman"¹

8 Ağustos 2012

Tahsin Yücel'in 1992'de yayınlanan Peygamberin Son Beş Günü romanının baş karakteri, "peygamber" lakaplı yaşlı bir "marksçı ozan" olan Rahmi Sönmez, bir gün bütün kitaplarını satmaya karar veriyor. Kitapçı soruyor:

— "Neden satıyorsun? Çok mu sıkıntıda-sın?"

— "Hayır, sıkıntıda değilim, kitap artık tarihe karışıyor da ondan satıyorum", dedi Peygamber, her işin püf noktasını bilen insanlar gibi gülümsedi gene. "Devrimci gençler geleceğin kitapsız da kurulabileceğini gösterdiler bize. Çağa ayak uydurmasını bilmek gerek."

Kitapçının önerisi üzerine Peygamber, kitaplardan tek bir tanesini anı olarak yanına alıyor, karısı Feride'nin, Marx ve Lenin'in fotoğraflarını da ayırıyor. Sonra...

Sonra geri döndü, dipteki koltuğa kurulup bir Marlboro yaktı, kitapçının yanında getirdiği iki delikanlıyı izlemeye başladı: kim bilir kaç kez tozlarını alıp özenle yerleştirdiği, her birinin üzerinde saatler geçirdiği, her birinin yerini gözü kapalı bulduğu kitapları yirmişer otuzar alıp kapıdaki kamyona götürüyor, düşürdüklerine başlarını çevirip bakmaya bile gönül indirmiyorlardı. İşin tuhafı, kendisi de bundan acı duymuyor, kitapları böyle umursamazca taşımalarını kendisini hiç mi hiç ilgilendirmeyen, hatta gerçekdışı bir olayı izler gibi izliyordu. (...) Peygamber, sanki devrimci eylemin başlaması odadaki son kitabın da yüklenip götürülmesine bağlıymış gibi, taşımının sona ermesine sevindi. (...) Kamyon ağır ağır uzaklaşmaya başlayınca, kitapları, kitapçı dostu ve adamları bir başka yere doğru değil de bir başka zamana doğru yol alıyormuş gibi bir duygu uyandı içinde. Kendi zamanında kalmanın rahatlığıyla derin derin soluk aldı.

---

¹Yazının 2012 versiyonu güncellendi: Yıkım => yıkılış, kendi-için => kendine-göre

Acaba nasıl olmuştu da bu marksçı ozan kitaplarını satmaya karar vermişti? Daha önemlisi: peygamber bu kararıyla "zaman"ı nasıl ikiye bölebilmşti (aynı Musa'nın denizi bölerek kendine yol açması gibi)?

Yani nasıl olup da "kendi zamanında" kalmanın rahatlığı içinde, çok sevdiği kitaplarını "bir başka zamana" gönderebilmişti? Bu iki zaman arasında oluşan ve ikinciye "gerçekdışı" yapan fark neye dayanıyordu? "Çağ" dediği neydi ve "ayak uydurmak" ne anlama geliyordu?

Özellikle 1980 travması etrafında günümüzde halen güncelliğini koruyan bu sorular üzerine düşünmek için Peygamberin Son Beş Gününü okumaya değer.

Peygamber'in marksçı akıl yürütmelerinde "devrim öncesi yıkılış mantığı" olarak nitelediği çağımızı "1980 sonrası" olarak da adlandırabiliriz. "Devrim öncesi" olup olmadığı tartışılır, ama o gün bu gündür tam bir "yıkılış mantığı" içinde yaşadığımız aşikar.

Bu çağ ve "peygamberlik"le olan alakasını özetlemeye çalışalım:

Sistem herkesi tutarsızlığa sevk ediyor. Her yana kurulmuş tuzakları görüyoruz ama yine de düşmekten kendimizi alıkoyamıyoruz. En uzak insandan en yakınımızdaki insana kadar herkesin günahlarını görüyoruz, bazen yüzlerine de vuruyoruz, ama çıkış bulamıyoruz. İnsanları ve kendimizi beğenmiyoruz, ama bu beğenmemenin kendisini de beğenmiyoruz... İnsanlar artık "böyle bir dünyada ayakta kalmak için heralde peygamber gibi olmak lazım" diye düşünmeye başlıyor. Her yerde tutunulacak tutarlı insan arayışı var. "Peygamber figürü" denebilecek kişilikler siyaseti belirler olmuş. "İlk taşı günahsız olanınız atsin" denecek durumlar yaşıyoruz neredeyse her gün...

Bir başka anlatımla:

Herkes "kendi zamanlarına" çekildikçe "başka zamanlar" gerçekdışılaştı. Ve bu gerçekdışılaşma karşısında "kendi zamanlarımızı" korumak-kollamak ve yenilemek durumunda kaldık. Fakat bunu "başka zamanlara" dayandırdığımız ölçüde çözülüp parçalandığımız ve hayal kırıklığı yaşadığımız için artık "bütünüyle kendimizin" olan zamanlara gereksinim duyduk. Yani zamandaki başkalaşma karşısında "kendinde zaman"larımızın parçalanması, "kendine-göre zaman"larımızı icat edip sürdürmemizi gerekli kıldı. İşte bu romanın kahramanı da kendi yarattığı ve sürekli yeniden kurduğu bir "kendine-göre zaman" içinde yaşıyor.

Peygamber Rahmi Sönmez, kanımca "yıkılış mantığı"nın "gerçekdışı" zeminine dayanan çağımızda eylemde bulunabilmek için gerek duyulan etik/politik prototipi yansıtıyor.

